

1984/85:8

Fredagen den 12 oktober

Kl. 14.00

1 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Härmed avsäger jag mig uppdraget som suppleant i socialförsäkringsutskottet.

Stockholm den 2 oktober 1984

Per Stenmarck

Denna avsägelse godkändes av kammaren.

2 § Kompletteringsval till utskott

Anf. 1 TALMANNEN:

Moderata samlingspartiets partigrupp har – efter överenskommelse med folkpartiets partigrupp – som ny suppleant i socialförsäkringsutskottet efter Per Stenmarck anmält Kenth Skårvik.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Kenth Skårvik (fp)

3 § Justerades protokollet för den 4 innevarande månad.

4 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1984/85:16 till socialutskottet

1984/85:22 till socialförsäkringsutskottet

Nr 8

Fredagen den
12 oktober 1984

*Återkallelse av
motionsyrkanden*

*Kvällsplenum den
17 oktober*

5 § Återkallelse av motionsyrkanden

Anf. 2 TALMANNEN:

I skrivelse den 4 oktober 1984 har Lars-Ove Hågberg m. fl. återkallat yrkandena 2 och 3 i den av honom m. fl. väckta motionen 1983/84:132 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m. m. (prop. 1983/84:40).

Jag har därför avskrivit dessa motionsyrkanden.

Skrivelsen lades till handlingarna.

6 § Anmäldes och bordlades

Proposition

1984/85:21 Ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, m. m.
(trafiknykterhetsbrotten)

7 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1984/85:2 Statlig förvaltning, m. m.

1984/85:3 Vissa kyrkliga frågor

Skatteutskottets betänkanden

1984/85:1 Vissa alkoholpolitiska frågor

1984/85:2 Vissa företagsskattefrågor m. m.

1984/85:4 Vissa taxerings- och uppborndsfrågor m. m.

1984/85:5 Beskattning av sjömän och partrederier

1984/85:6 Vissa internationella skattefrågor

Socialutskottets betänkanden

1984/85:1 Vissa hälsoskyddsfrågor

1984/85:2 Vissa bestämmelser inom hälso- och sjukvården

Trafikutskottets betänkanden

1984/85:1 Godkännande av konvention om upprättande av den europeiska organisationen Eumetsat (prop. 1983/84:201)

1984/85:2 Vissa yrkestrafikfrågor m. m.

Bostadsutskottets betänkande

1984/85:1 Avveckling av hyresstoppet (prop. 1984/85:12)

8 § Kvällsplenum onsdagen den 17 oktober

Anf. 3 TALMANNEN:

Såvitt nu kan bedömas blir det nödvändigt att anordna kvällsplenum onsdagen den 17 oktober.

9 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 12 oktober

1984/85:41 av *Olof Johansson* (c) till jordbruksministern om åtgärder mot luftföroreningar:

Utvecklingen av bl. a. skogsskadorna har medfört en tilltagande oro i olika länder över vad som händer som en följd av luftföroreningarna och försurningen. Av de svaveldioxidutsläpp som drabbar Sverige härrör ca 80 % från andra länder. I Sverige bidrar vi i vår tur till försurning i främst Finland och Sovjetunionen. Internationell samverkan och gemensamma åtgärder är helt oundgängliga förutsättningar för att vi skall kunna komma till rätta med långväga gränsöverskridande luftföroreningar.

Sverige har varit aktivt i det internationella arbetet. Vi försökte redan 1972 i samband med FN:s miljömöte i Stockholm att få internationell uppmärksamhet riktad mot försurningsproblemet.

Det hittills viktigaste steget på det internationella området togs i november 1979. Då undertecknade 34 länder i såväl Öst- och Västeuropa som Nordamerika ECE-konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar.

Överenskommelsen omfattar framför allt åtgärder för nya anläggningar. Konventionen är en bra grund i det internationella arbetet. Den omfattar emellertid inga bindande krav när det gäller befintliga anläggningar. Konventionen ger möjlighet till utvidgningar. Det är angeläget att den svenska regeringen tar till vara denna möjlighet, så att konventionen också kommer att omfatta bindande krav för befintliga anläggningar.

Den dåvarande svenska regeringen drev på ikraftträdandet av konventionen genom omfattande internationella kontakter. Sommaren 1982, tio år efter FN:s miljömöte, inbjöd regeringen till en internationell konferens i Stockholm – Miljö 82 – om främst försurningsproblemet. Syftet var att ytterligare stärka det internationella samarbetet och den politiska viljan att vidta konkreta åtgärder mot utsläppen av såväl försurande som på annat sätt miljöstörande ämnen. Konferensen var framgångsrik, och bl. a. Förbundsrepubliken Tyskland visade nu en ny och positiv attityd till att vidta åtgärder. I juni 1984 arrangerade Förbundsrepubliken Tyskland en internationell konferens i München för att stärka insatserna.

Inom ramen för ECE-konventionen hölls i mars 1984 ett möte i Ottawa, då en grupp av konventionsländer förband sig att reducera svavelutsläppen med minst 30 % mellan år 1980 och år 1993.

Det internationella arbetet är avgörande för hur man skall kunna lyckas begränsa de försurande utsläppen. För detta krävs både politisk vilja och ekonomiska resurser. Ett allvarligt problem är de länder i Europa som har en svag ekonomi. För att få till stånd utsläppsreduktioner också i dessa länder krävs gemensamma insatser. En tänkbar möjlighet är att bygga upp en fond

Nr 8

Fredagen den
12 oktober 1984

*Meddelande om
interpellationer*

genom avgiftsuttag på fossila bränslen. Efter en prioritering bland befintliga fossilt eldade anläggningar och med beaktande av ländernas ekonomiska förutsättningar kan en fördelning göras av fonderade medel.

Det är också angeläget att kunskap sprids om bästa möjliga tillgängliga reningsteknik. Genom tidigare internationella erfarenheter vet vi att det kan initiera investeringar i miljöförbättrande teknik. Svenska företag ligger långt framme på detta område. Den svenska regeringen borde driva på arbetet med att sprida kunskap om bästa tillgängliga reningsteknik genom att ta initiativ till internationella teknik- och industrimässor på miljöområdet.

Ur svensk synpunkt är det särskilt angeläget att nära följa utvecklingen i de länder som starkt bidrar till försurningen i Sverige i syfte att där få i gång effektiva reningsåtgärder. Den svenska regeringen borde därför vidta åtgärder vid svenska beskickningar för att skärpa bevakningen och öka kunskaperna om försurningsproblemen i länder av särskilt intresse ur svensk synpunkt. I vissa fall bör särskild personal avdelas för att bevaka svenska miljöintressen.

Med hänvisning till det anförda vill jag ställa följande frågor till jordbruksministern:

1. Är regeringen nu beredd att ta initiativ till en utvidgning av ECE-konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar så att den också kommer att uttryckligen omfatta utsläpp från befintliga anläggningar?
2. Är regeringen beredd att ta initiativ till en internationell miljöfond för kampen mot skogsdöd och försurning med utgångspunkt i de alarmerande och snabbt ökande skogsskadorna i den industrialiserade världen?
3. Vill regeringen ta initiativ till spridning av kunskaper om bästa tillgängliga teknik för att rena utsläpp från främst fossileldade energianläggningar, exempelvis genom internationella teknik- och industrimässor?
4. Är regeringen beredd att vid svenska beskickningar och i länder av särskilt intresse för svensk miljövard höja beredskapen och bevakningen när det gäller försurningsfrågorna?

1984/85:42 av Gösta Andersson (c) till jordbruksministern om skogsdödens ekonomiska konsekvenser:

Skogen är en av de nyckelresurser som mänskligheten behöver. Samtidigt är det en av de resurser som hårdast brandskattas världen över. Skövling och felaktiga metoder gör att skogarna försvinner från jordens yta. I Sverige har vi lyckats sköta skogen på ett sådant sätt att vi i historisk tid aldrig haft så mycket skog som vi har i dag.

Nu hotar luftföroreningarna och försurningen att brandskatta skogarna i Nordamerika, Centraleuropa och Skandinavien. I början av 1970-talet kunde man i Centraleuropa observera att silvergranen var skadad och dog. Sedan 1980-talets början syns skadorna också på vanlig gran. Även tall, bok, ek och andra lövträd skadas och dör. Till en början var det bara äldre träd som drabbades, men skador finns nu även på mycket unga bestånd och

*Meddelande om
interpellationer*

plantor. Den senaste bedömningen av skador i Förbundsrepubliken Tyskland visar på långt över 40-procentiga skador. Även Österrike och Holland, men inte minst öststater som Tjeckoslovakien och Östtyskland, har drabbats av omfattande skador och skogsöd.

I Sverige har en översiktlig inventering gjorts av skogsskadorna i södra Sverige. Av de 244 skadade bestånden man inventerade hade 137 omfattande skador. Det finns fog för att misstänka att kommande inventeringar kommer att visa på ökande skador. I en jämförelse med Centraleuropa är våra marker över lag mindre motståndskraftiga gentemot den sura nederbörden. Stora värden står på spel.

Den svenska nationalinkomsten är mycket beroende av skogsbruket. Ca 300 000 svenskar får sin utkomst genom skogsbruk och skogsindustri. 1983 bidrog skogsnäringen med 38 miljarder kronor i rena exportinkomster. Skogen har värden som inte heller kan mätas i pengar. Människor sätter stort värde på att ha tillgång till en frisk och grön skog och att få plocka bär och svamp ur dess skafferier. Vi har också ett ansvar att sköta skogen så att den blir minst lika värdefull för kommande generationer som skall bruka den.

Vid den studieresa som centerpartiet i september arrangerade till Förbundsrepubliken Tyskland träffade jag en förtvivlad västtysk skogsbrukare som konstaterade "att den skog som min far planterade dör". Skogsdöden i Västtyskland är en ekonomisk katastrof för många inom skogsbruket och för landet i sin helhet.

I år beräknas Västtysklands förlust i skogstillväxt bli flera miljarder kronor. Ekonomer inom förbundsregeringen har beräknat att landets förlust som en följd av skogsskadorna hittills uppgått till tiotals miljarder kronor. Inom ett par år väntas sågindustrin få brist på sågbart timmer.

Oron sprider sig också bland svenska skogsbrukare och skogsindustriarbetare att detta också skall drabba den svenska skogsnäringen.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga:

Hur bedömer regeringen skogsskadornas ekonomiska konsekvenser för den svenska nationalinkomsten, skogsindustrin och skogsbruket, och är regeringen beredd att vidta åtgärder för att begränsa de ekonomiska förlusterna för enskilda skogsägare?

1984/85:43 av *Ivar Franzén* (c) till jordbruksministern om övergång till blyfri bensin, m. m.:

Skogsdöden sprider sig på ett skrämmande sätt. Förbundsrepubliken Tyskland redovisar skogsskadornas omfattning med följande siffror: 1982 8 %, 1983 34 % och 1984 sannolikt över 50 %. I Sverige har vi inte ännu skaffat oss det underlag som krävs för att säkert fastställa skadornas omfattning. Klart är att också vi har mycket betydande skador, som har och kommer att få mycket stora miljömässiga och ekonomiska konsekvenser.

Det är bevisat att luftföroreningarna har ett avgörande inflytande på skogsskadorna. Tidigare ansågs SO₂-utsläppen vara de värsta, men efter hand som SO₂-utsläppen minskar och våra kunskaper ökar om kväveoxider-

nas betydelse framstår dessa som nog så farliga. Detta förstärks av den skadliga ozonbildning som uppstår i kombination av kväveoxider, kolväten och smutspartiklar. Det är bilavgaserna som svarar för huvuddelen av kväveoxidutsläppen. Därför är en bättre rening av bilavgaserna en brådskande nödvändighet. Med i dag känd och tillämpad teknik kräver sådan rening blyfri bensin. Redan blyets giftighet är motiv nog för blyfri bensin. Detta var ett huvudmotiv i USA när blyfri bensin infördes där.

Tas blyet bort från bensinen sänks oktantalet. I USA har i samband med införandet av blyfri bensin blyet i betydande omfattning ersatts med inblandning av etanol. 6 % etanolinblandning ger i princip samma oktanhöjande (RON) effekt som 0,15 g bly per liter bensin. Enligt uppgifter från USA har inblandningen av etanol inte inneburit några tekniska eller praktiska problem. Det finns t. o. m. undersökningar som tyder på något minskad bränsleförbrukning i samband med etanolinblandningen. I varje fall innebär inte "utspädningen" av bensinen med etanol någon ökad bränsleförbrukning.

Det finns i dag i Sverige inhemska råvaror för att producera den etanol som behövs för 6 % inblandning i all motorbensin, samt för t. ex. ren etanoldrift av bussar i tätortstrafik. Den industriella uppbyggnaden tar självklart några år, men ger samtidigt en betydande sysselsättning.

Det finns i dag tillämpad teknik för produktion av etanol av spannmål, och den ger utöver etanol en rad intressanta produkter som i dag importeras, t. ex. proteinfoder, stärkelse, kolsyra. Inhemsk produktion av etanol betyder alltså en mycket positiv påverkan av bytesbalansen, och dessutom bevaras och ökas sysselsättningen, samtidigt som vi på ett rationellt sätt kan utnyttja tillgängliga jordbruksprodukter.

Ekonomiskt krävs att etanolen befrias från skatt, om industri och råvaruproducenter skall vara beredda att göra den omfattande och snabba satsning som krävs.

Skattebortfallet vid 6 % etanolinblandning i all motorbensin blir då ca 200 milj. kr. Fördelat på 4,5 miljoner m³ bensin blir det ca 4,5 öre per liter. Detta motsvarar i huvudsak det mervärde som etanolen har genom sin oktanhöjande effekt. Någon egentlig merkostnad skulle alltså inte uppstå för bilisten. Däremot möjliggörs katalytisk rening (eller motsvarande), vilket är en förutsättning för bilismens fortbestånd och utveckling. Oljebolagens reserverade inställning är därför mycket svår att förstå. Ett snabbt och effektivt lösande av bilavgasproblemen måste rimligen vara ett existensvillkor för dem.

Det är märkligt att man förstorar upp problemen med att blanda in etanolen vid depå i stället för vid raffinaderi. Visst kan det ge visst merarbete, men samtidigt sparas beredskapslagringskostnader. Etanolen blir en inhemsk produkt, och någon beredskapslagring krävs därför inte. Då denna produktion bedöms kunna ske i full omfattning även vid avspärning (delvis på skogsråvara) och inblandningen utan större olägenhet kan ökas med några procent – vid behov –, så kan även beredskapslagringen av bensin minskas. Detta innebär på sikt kostnadsbesparingar för oljebolagen som sannolikt väl

kompenserar kostnaderna för inblandning av etanol vid depå.

I olika utredningar har förslag framställts om att de s. k. USA 83-kraven för bensindrivna fordon resp. för tunga dieselfordon skall vara införda fr. o. m. 1987 resp. 1988 års bilmodeller.

Centern har med goda skäl hävdat att åtgärderna är så brådskande att 1986 resp. 1987 bör gälla. Regeringens senfärdighet kan fördröja tidsschemat, men detta får inte förhindra att vi *omedelbart* via stimulansåtgärder åstadkommer en frivillig övergång till blyfri bensin och katalytisk rening. Det är den väg som Förbundsrepubliken Tyskland har valt, och vi bör i vart fall inte ha lägre ambitioner än västtyskarna.

Det finns många källor till kväveoxidutsläpp och flera sätt att bearbeta problemet. Som jag berört tidigare kan man genom reningsåtgärder också på dieseldrivna fordon skära ned kväveoxidutsläppen. Sådana åtgärder ter sig än viktigare med hänvisning till den ökade betydelse som utsläppen från dieselfordon är på väg att få. Genom övergång från tung biltransport till järnvägstransporter kan också utsläppsmängderna påverkas. Övergång till ren etanoldrift för bussar i tätortstrafik är en annan möjlighet.

Slutligen vill jag framhålla att förbättrad förbränningsteknik i förbränningsanläggningar också är av stor betydelse.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer jag att till jordbruksministern få ställa följande frågor:

1. Vilka åtgärder avser regeringen att föreslå/vidtaga för att möjliggöra övergång till blyfri bensin, katalytisk rening och förbättrad avgasrening på dieseldrivna fordon?
2. Är regeringen beredd att föreslå skattefrihet för etanol producerad på inhemska råvaror för att stimulera en snabb industriell uppbyggnad och underlätta övergången till blyfri bensin?

1984/85:44 av andre vice talman *Anders Dahlgren* (c) till jordbruksministern om åtgärder för att begränsa försurningen av mark och vatten, m. m.:

Utvecklingen av skogsskador har medfört en tilltagande oro över vad som händer som en följd av försurningen. Behovet av kunskap om skogstillstånd och skogsskador i förhållande till luftföroreningarnas effekter är nu större än någonsin. Farhågorna för en minskad skogsproduktion och en försämrad markbördighet är nu en realitet i Centraleuropa, och dess nationalekonomiska betydelse kan bli omfattande. Diskussionen om skogsbruksmetodernas bidrag till försurningen kräver ytterligare klarläggande.

De biologiska och ekonomiska konsekvenserna av en fortsatt utveckling kan bli mycket allvarliga. Det är ingen överdrift att kalla försurningen ett av 1980-talets allvarligaste miljöproblem, eftersom den griper in på så många sätt i eko-systemet. Försurningen måste hejdas nu. I annat fall kan mycket väl forskares vision om delar av vårt land som "kemisk öken" bli en verklighet.

Under många år har flera orsaker till försurningen nämnts. I dag är emellertid forskarna överens om att det är flera faktorer som samverkar till

skogsskadorna och att det gäller ett samspel mellan de naturgivna förutsättningarna och av människan påverkade faktorer. Försurningen uppkommer genom indirekta och direkta effekter av svaveldioxider och kväveoxider. Det är beroende av hur stort det försurande nedfallet är och vilken motståndskraft marken eller vattnet har. Försurningseffekterna kan uppträda såväl mycket nära som på stora avstånd från utsläppskällan. Till de direkta effekterna av svavel och kväveföreningar hör effekterna på människors hälsa, skador på växter samt korrosion till följd av hög svaveldioxidhalt i luften.

De naturgivna förutsättningarna kan vi inte förändra. Däremot kan vi begränsa de utsläpp som förorsakas av människan. Vi måste göra det både genom åtgärder i vårt eget land och genom insatser i internationellt arbete.

Ända sedan försurningsproblemen uppmärksammades i slutet av 1960-talet har intresset fokuserats på svavlets roll. Under en tioårsperiod lyckades också Sverige halvera svaveldioxidutsläppen fram till 1981. Det arbetet måste fortsätta, och jag delar naturvårdsverkets bedömning att en 65-procentig reduktion av svaveldioxidutsläppen borde vara möjlig till 1995, med utgångspunkt i 1980.

Kväveoxiderna ökar i atmosfären som en följd av ökad förbränning vid höga temperaturer. En av de verkliga grundorsakerna till kväveoxidutsläppen är bilismen. Kväveoxiderna är giftiga i högre koncentrationer men förorsakar skador också genom att de i förening med organiska partiklar och starkt solljus, genom fotokemiska oxidationer, bildar ozon. Ozon har en direkt och stark giftverkan på växter.

Vid undersökningar har man funnit att svaveldioxid tillsammans med kväveoxid ger negativa effekter på tillväxt även vid låga koncentrationer. Det har uppstått en förstärkningseffekt. Denna effekt befarar man kan förstärkas ytterligare om dessa gaser blandas med ozon. Gasskadorna leder till sämre tillväxt och sämre motståndskraft mot t. ex. svampar och insekter. Det skapar också sämre förutsättningar för träden att klara sig mot naturliga variationer som torra m. m.

Representanter för centerpartiet företog i september en resa till Förbundsrepubliken Tyskland för att studera försurning och särskilt skogsskador. För bara tre år sedan trodde myndigheterna där att 8 % av Förbundsrepublikens skog hade skador. I dagarna har kommit rapporter som visar på betydligt mer än 40-procentiga. Trots den skrämmande höga siffran kan omfattningen vara ännu större, detta beroende på undersökningsmetoderna. Vid en skogsinventering i delstaten Hessen uppskattades skadorna till ca 35 % vid observationer från marken. Vid infraröd fotografering från hög höjd värderades skadad skog till 66 %.

Västtyskland har intagit en tätposition i arbetet mot försurningen. Det gäller framför allt åtgärder för att begränsa bilavgasernas effekter på försurningen. Förbundsrepublikens regering har beslutat införa krav på katalytisk rening för tyngre fordon fr. o. m. 1988 års modeller och på lättare personbilar från 1989 års modeller. Redan nu sänks skatten på blyfri bensen och höjs skatten på blyhaltig bensen. Likaså byggs ett nätverk upp av

bensinstationer som tillhandahåller blyfri bensin. Förbundsrepubliken driver också på de andra EG-länderna för att få till stånd åtgärder mot utsläpp. Västtyskland har på mycket kort tid installerat avancerad mätutrustning och teknik för kartläggning av skadorna.

Sverige har sedan regeringsskiftet mist tätpositionen i miljöarbetet – och inte minst i försurningsarbetet.

När centerpartiet var i regeringsställning tog vi mycket allvarligt på försurningen. Vi drev på arbetet med att få till stånd den internationella konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar. Den följdes upp av ett internationellt arbete som kulminerade i Stockholmskonferensen om försurning – Miljö 82. Vi tog fram förslag om skärpta utsläppskrav för koleldade anläggningar i Sverige, skärpta bilavgaskrav, ett kalkningsprogram och informationsresurser som möjliggjorde bl. a. upprättandet av miljöorganisationernas internationella försurningssekretariat.

Kunskapen om försurningen har nu ytterligare ökat, och omfattningen av skadorna har visat sig vara mycket allvarligare än vad som tidigare förutsågs. Det ger erfarenhet både i Sverige och internationellt vid handen. Den svenska regeringen har dock förblivit förvånansvärt passiv.

I ett interpellationssvar som lämnades förra hösten sade jordbruksministern bl. a. "---- det blir nödvändigt med fortsatta kraftfulla åtgärder i framtiden. Detta kräver insatser av såväl olika myndigheter och organisationer som övriga berörda. De insatser som görs på olika områden måste naturligtvis samordnas. Jag anser att det är en uppgift för regeringen att svara för detta."

För min del anser jag att regeringen varken vidtagit några kraftfulla åtgärder eller skött samordningen. Att regeringen sammankallar de generaldirektörer som till vardags har att bevaka försurningsfrågan och kallar dem för aktionsgrupp är en sak. En annan är att den s. k. aktionsplanen utmynnade i ett meddelande från naturvårdsverket.

Statsministerns uttalande i regeringsförklaringen om åtgärder mot försurningen får visserligen tillmätas intresse, men inga åtgärder redovisas i propositionsförteckningen.

Med hänvisning till ovan anförda vill jag till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet framställa följande fråga:

Vad avser regeringen konkret att göra under denna höstriksdag på det nationella resp. internationella planet för att begränsa de försurande utsläppen, begränsa effekterna av försurningen och öka kunskaperna om orsaker och omfattning av försurningen?

1984/85:45 av *Britta Hammarbacken* (c) till jordbruksministern om inventering av skogsskadorna på grund av luftföroreningar:

I arbetet med att upptäcka och identifiera olika miljöproblem och miljöskador har man sedan länge använt satellitfotografering. Den har i många sammanhang visat sig vara framgångsrik.

Också infraröd fotografering från vanliga flygplan har visat sig komma till

användning i miljöarbetet. I Förbundsrepubliken Tyskland använder man infraröd fotografering för att upptäcka och bedöma omfattningen av de aktuella skogsskadorna.

Genom utnyttjande av flygfotografering med denna teknik kan man i tid upptäcka förekomst och omfattning av skador som är svåra att upptäcka och överblicka från marken. I Förbundsrepubliken har man också på mycket kort tid byggt upp ett nät av avancerade mätstationer som på olika sätt kan bedöma och analysera de föroreningar som drabbar skogarna.

I Sverige används den moderna tekniken långsammare och i mindre omfattning. I bakgrundsmaterialet till den aktionsplan mot luftföroreningar som publicerats av naturvårdsverket konstateras t. ex. att flygbildsfotografering kommer att utnyttjas med Blekinge som försöksområde och att det – eventuellt – kan bli aktuellt med en mer omfattande kartering med utnyttjande av denna teknik först 1985–1986.

På samma sätt sägs i aktionsplanen att en värdering av sambandet mellan de gasformiga föroreningarna och skogsskadorna försvåras starkt av bristen på mätningar. Det finns t. ex. bara två stationer utanför tätorterna som mäter ozon. Det betecknas som "helt otillfredsställande".

Mot bakgrund av den snabbhet och "aggressivitet" med vilken man i Förbundsrepubliken på bara några få år givit sig i kast med försurningsproblemet och problemet med luftföroreningarna ter sig den svenska regeringens agerande som direkt handlingsförlamat.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga jordbruksministern:

Vilka åtgärder ämnar jordbruksministern vidta för att främja en snabb och effektiv inventering av de svenska skogsskadorna med utnyttjande av bl. a. det som jag redovisat?

1984/85:46 av *Lennart Brunander* (c) till jordbruksministern om vidgad forskning angående försurningen av mark och vatten:

Skogsdöden breder ut sig. Mellaneuropa är hårt drabbat. Vi börjar också se skador här hemma i Sverige. Orsakerna till skogsdöden kan vara många – markförsurning, luftföroreningar eller kombinationer av detta samt annat som stressar träden till döds. Genom påverkan får också trädet en sämre funktion, som slutar med att trädet dör av stress, men det kan också dö av ett virus- eller insektsangrepp, som i sin tur beror på att trädet haft nedsatt motståndskraft.

Vi vet i dag tillräckligt om försurningen för att kunna sätta in kraftfulla åtgärder för att begränsa försurningens orsaker. Utan dröjsmål måste vi minska utsläppen av ämnen som förvärrar försurningen eller på annat sätt är skadliga. Samtidigt måste också forskningen byggas ut för att vi skall få klarhet om orsaken till skogsdöden och om vad vi kan göra för att förbättra situationen nu och framöver. Det är emellertid nödvändigt att vi genom forskning ökar kunskaperna, så att kommande åtgärder kan sättas in på ett alltmer underbyggt och effektivt sätt. Det är fråga om forskning såväl när det gäller försurningens orsaker och effekter som när det gäller åtgärder för att

minska konsekvenserna av försurningen.

Rent allmänt kan sägas att de fysikaliska, kemiska och biologiska effekterna av luftföroreningarna är så komplicerade att det inte är tillräckligt att studera de uppkomna skadorna och deras orsaker. Skall vi kunna förutsäga och förebygga skador måste vi analysera de bakomliggande orsakerna och processerna mer i detalj. Forskningen måste utökas totalt, förutom att också breddas. Man måste analysera de kunskaper som redan finns och då särskilt beakta kunskapsluckorna. En utökad experimentell verksamhet, långsiktig bevakning och ett utökat internationellt forskningsutbyte är av nöden. Skadebilden är så mångsidig att det dessutom är nödvändigt med tvärinstitutionella projekt. Skall en forskning av det slag jag här försökt beskriva vara möjlig, är det nödvändigt att den ges en fast ekonomisk bas som statsmakterna måste stå för.

Svenska forskare har sedan länge aktivt deltagit i den forskning som på olika sätt berör försurningsproblemet. Detta har kommit till uttryck alltsedan professor Svante Odén under 1960-talet på allvar slog larm om försurningsproblemet. Den svenska forskningserfarenheten och de internationella kontakterna manifesterades före och under den internationella konferens som på den centerledda regeringens initiativ arrangerades i Stockholm 1982. Materialet från den konferensen utgör fortfarande ett grundläggande dokument i det internationella arbetet.

Forskarnas beredskap för att fortsätta kunskapsuppygandet i försurningsfrågan har inte minskat. Som exempel kan nämnas det forskningsprogram, omfattande fyra år, som förra året utarbetades av forskningsnämnden vid naturvårdsverket och det fyraårsprogram som utarbetats av Sveriges lantbruksuniversitet. Över huvud taget tycks man bland forskarna ha en god uppfattning om var kunskapsbehovet och behovet av teknisk utveckling är störst. Mot bakgrund av forskarnas egna förberedelser och planering visar regeringen en oförståelig handfallenhet och handlingsförlamning när det gäller att ge stöd till ökade forskningsinsatser på försurningsområdet.

Forskningsbehovet har senast understrukits i den aktionsplan mot luftföroreningar som publicerats av naturvårdsverket. I denna konstateras just att forskningsverksamheten måste förstärkas och att detta genom forskarnas höga beredskap kan ske omedelbart. Trots detta har regeringen inte aviserat något förslag i den riktningen till riksdagen.

Forskningen måste vara internationell. Det gäller i allra högsta grad den forskning som hänger samman med de över stora sträckor transporterade luftföroreningarna. I själva verket har vi från svensk sida mycken kunskap och erfarenhet att ta vara på i andra länder. Särskilt viktigt är det att de aktiva forskarna får möjlighet att bygga upp kontakter och samarbeta med kolleger runt om i världen. De administrativa kontakterna får inte tränga undan lösningen av de verkliga problemen. Detta synsätt – den internationella inriktningen – präglar det forskningsprogram som utarbetats av en expertgrupp vid Sveriges lantbruksuniversitet. Man har rent av gått så långt som att publicera hela programmet på engelska just därför att så mycket av den aktuella forskningen bedrivs internationellt.

Regeringen har givit naturvårdsverket i uppdrag att samordna försurningsforskningen. Några särskilda åtgärder för att stärka det svenska forskningsdeltagandet i internationella sammanhang har inte presenterats.

Skogen är en nationell tillgång, både ekonomiskt och biologiskt. Den svenska ekonomin och sysselsättningen är till mycket stor del uppbyggd på det faktum att vi har gott om skog i Sverige. Bara tanken att skogstillväxten i de svenska skogarna skulle minska med ett visst antal procent är oroväckande – en framtidsbild som är sannolik om ingenting görs snart.

Den gröna vegetation som skogen utgör, och då framför allt barrskogen, renar luften, så att vi människor får en renare luft att andas. Om skogen dör, och det gör den om utvecklingen får fortsätta som nu, påverkas luften, vattnet och slutligen också livsbetingelserna för oss människor.

Mot bakgrund av det anförda ber jag att få ställa följande frågor till jordbruksministern:

1. Vilka omedelbara åtgärder ämnar jordbruksministern vidta för att stärka och utöka forskningen rörande försurningen?
2. Hur kommer jordbruksministern att stärka det svenska deltagandet i den internationella forskningen rörande försurningen?

1984/85:47 av *Sigvard Persson* (c) till jordbruksministern om åtgärder för att begränsa försurningen av mark och vatten:

Nedfallet av sura svavel- och kväveföroreningar har under en lång tidsperiod haft en försurande effekt på våra sjöar, vattendrag och i vad gäller mark, speciellt skogsmarkerna. I ett område i Halland har t. ex. pH-värderna sänkts med i genomsnitt en halv pH-enhet under de senaste åren. Läget är särskilt allvarligt i de områden i vårt land där marken har en svag buffringsförmåga. Vid pH under 5,5 föreligger allvarlig risk för skador på våra vattentäkter genom utlösning av aluminium, järn, magnesium och tungmetaller från jorden.

Grundvattnet är i många områden avgörande för vattenförsörjningen. Ungefär 3,7 miljoner människor är dagligen beroende av grundvatten för sitt dricksvatten. Till detta kommer 2 miljoner fritidsboende.

Det mest oroande med försurningen av grundvattnet är att metaller börjar lösas ur marken och ledningssystemen. Förhöjda tungmetallhalter har hittats i försurat brunnsvatten i Sverige. Kadmiumbelastningen från olika källor är redan hög på människor i Sverige. Om kadmiumhalten ökar också i grundvattnet och vattnet används som dricksvatten, får befolkningen ytterligare kadmium i sig.

Markförsurningen gör att växterna lättare tar upp metaller, i både åker- och naturmark. Kadmium kan sedan anrikas i födoämneskedjan. För människan är det farligast att åkerväxterna får allt högre kadmiumhalt. Det kan ge upphov till skador på människans hälsa, inte minst på barn.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga jordbruksministern:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att begränsa försurningsskadorna i mark och grundvatten?

10 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 12 oktober

1984/85:86 av *Hans Petersson* i Röstånga (fp) till justitieministern om rätt för enskild att ta del av uppgifter i polisens belastningsregister:

I dag är det omöjligt för enskilda att ta del av vad polisens belastningsregister innehåller för uppgifter om dem själva. Genom att inte kunna få ta del av registren kan de personer som är berörda av dem inte heller kontrollera om registeruppgifterna är korrekta.

Enligt uppgift förbereds f. n. en ny polisregisterlag inom justitiedepartementet. Jag vill med anledning av detta fråga justitieministern:

Avser justitieministern att presentera förslag som möjliggör för den enskilde att ta del av de uppgifter i polisens belastningsregister som berör honom själv?

1984/85:87 av *Hans Petersson* i Röstånga (fp) till justitieministern om ökat skydd för anmälare av brott:

Det mesta av den kvinno- och barnmisshandel som förekommer sker bakom hemmets stängda dörrar. Möjligheten att uppdaga och beivra denna typ av brott är därför ofta beroende av att grannar och vänner slår larm, när de förstår att misshandel pågår.

Den som anmäler ett brott är enligt sekretesslagen skyddad endast om det kan antas att han eller honom närstående lider skada eller men om hans namn lämnas ut. Detta innebär att en anmälare ofta riskerar att behöva stå till svars inför den som han anmält. Det finns anledning att tro att detta avhåller många från att meddela polisen när de misstänker att det förekommer misshandel i deras omgivning.

Det finns enligt min uppfattning skäl att överväga om sekretessbestämmelserna i de sammanhang jag här har berört bör skärpas.

Jag vill med anledning av detta fråga justitieministern:

Avser justitieministern överväga och eventuellt presentera förslag till åtgärder i vad gäller skyddet av anmälare av brott?

1984/85:88 av *Sigvard Persson* (c) till bostadsministern om översyn av gatukostnadsbestämmelserna:

I bl. a. centermotionerna 1983/84:722 och 1344 yrkades på översyn av de nya gatukostnadsbestämmelserna som trädde i kraft den 1 januari 1982. Bakgrunden var att lagändringen medfört mycket stora kostnader för enskilda fastighetsägare.

Bostadsutskottet anförde i sitt betänkande 1983/84:13 att förhållandena

Nr 8

Fredagen den
12 oktober 1984

*Meddelande om
frågor*

Nr 8

Fredagen den
12 oktober 1984

*Meddelande om
frågor*

uppmärksammas och att bostadsministern tillkallat en arbetsgrupp för att inhämta erfarenheter i frågan.

Arbetsgruppens arbete redovisas i Ds Bo 1984:9. Redovisade enkätsvar från inte mindre än 124 kommuner är genomgående mycket kritiska mot nu gällande ordning. Nya fall av orimliga effekter för enskilda fastighetsägare har vi fått exempel på i pressen.

Mot bakgrund av vad jag här anfört vill jag fråga bostadsministern:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att eliminera de uppenbara olägenheter nuvarande lagstiftning om gatukostnader medför?

11 § Kammaren åtskildes kl. 14.03.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert